

МЕТОДИ ТА ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Г.Л. Матвієнко-Біляєва

к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства та менеджменту

Харківського національного економічного університету

ім. С. Кузнеця, м. Харків

Одним із найважливіших аспектів процесу управління конкурентоспроможності підприємства є її оцінювання, яка необхідна для визначення рівня конкурентоспроможності, проаналізувати позицію підприємства відносно конкурентів, встановити напрями підвищення конкурентоспроможності підприємства. Таким чином, конкурентоспроможність підприємства виступає агрегованим показником його конкурентних можливостей і здатності оперативно реагувати і пристосовуватися до факторів мінливого зовнішнього середовища.

Неоднозначність існуючих у сучасній науковій літературі методичних підходів до дослідження конкурентоспроможності підприємства зумовлює і множинність використовуваних методів її оцінки.

Якісні методи оцінки мають невеликий ступінь математичних розрахунків, оскільки там характерна трудомісткість реалізації та дискретність оцінювань. Дані методи не надають повної можливості отримати достовірну оцінку конкурентоспроможності підприємства під час аналізу та отримання пріоритетних напрямків поліпшення конкурентних позицій на ринку.

Кількісні методи надають шанс оцінювати безпосередньо діючі шанси господарства у конкуренції за вигідні зони функціонування та приймати зважені тактичні та стратегічні рішення у діяльності [1].

Крім загальної класифікації методів в економічній теорії існує декілька підходів до оцінки конкурентоспроможності підприємства, основними з яких є:

- 1) методи, що побудовані на теорії ефективної конкуренції;
- 2) методи, засновані на аналізі порівняльних переваг;
- 3) методи, який ґрунтуються на теорії якості товару;
- 4) методи, що базуються на теорії рівноваги підприємства і галузі;
- 5) метод, заснований на теорії мультиплікатора;
- 6) метод визначення позиції в конкуренції з погляду стратегічного потенціалу підприємства;
- 7) методи, засновані на порівнянні з еталоном;
- 8) матричні методи оцінювання конкурентоспроможності;
- 9) комплексні методи та ін.

Вказані методи кардинально відрізняються за своєю сутністю та базою формування показників конкурентоспроможності. Використання їх може бути зручним в різних ситуаціях залежно від специфіки галузі, до якої належить досліджуваний об'єкт [2-3].

На основі вивчення існуючих наукових підходів до угруповання досліджуваних методів, всю сукупність існуючих методів оцінки конкурентоспроможності підприємства можна розділити на п'ять груп: матричні, графічні, індексні, аналітичні та комплексні методи.

Отже, матричні методи оцінки конкурентоспроможності підприємства базуються на використанні матриці – таблиці впорядкованих за рядками та стовпцями елементів. Матричні методи використовують при діагностиці становища даного підприємства на ринку відносно його конкурентів та при діагностиці асортиментної структури продукції підприємства відносно ситуації на ринку.

Використання графічних методів оцінки конкурентоспроможності підприємства базуються на побудові «багатокутника конкурентоспроможності» або «радіальної діаграми конкурентоспроможності». Загальним недоліком матричних і графічних методів є те, що вони не забезпечують необхідного

системного погляду на конкурентоспроможність, не враховують різну вагу факторів конкурентоспроможності.

Більш комплексними при оцінці конкурентоспроможності підприємств є індексні методи. Реалізація індексних методів зазвичай здійснюється за рядом етапів. Базою для порівняння можуть виступати галузеві показники, показники підприємства-лідера ринку чи ретроспективні показники оцінюваного підприємства.

Аналітичні або розрахункові методи оцінки конкурентоспроможності підприємства базуються на здійсненні розрахунково-аналітичних операцій із вхідними даними. При цьому, в залежності від конкретної методики аналізу, застосування даних методів може передбачати як прості арифметичні операції, так і досить складні розрахунки.

Найбільш ґрунтовними методами оцінки конкурентоспроможності підприємства є комплексні методи, оскільки вони орієнтовані на аналіз усього спектру найважливіших параметрів функціонування підприємства. Перевагою таких методів є отримання достовірної і найбільш точної інформації про конкурентоспроможність підприємства, його переваг «вузькі місця» за найбільш розширеним переліком порівняльних переваг.

Таким чином, для найбільш повної оцінки конкурентоспроможності підприємства найчастіше використовують індексні та аналітичні методи. Однак, окремі вчені наполягають, що оцінка конкурентоспроможності підприємства повинна базуватися на комплексному методі, який враховує як і внутрішнє, так і зовнішнє середовище.

Література:

1. Гохберг Г. К. Формування стратегії досягнення високої конкурентоспроможності підприємства / Г. К. Гохберг, Л. В. Чернеч. – Суми: Економіст, 2011. – 279 с.

2. Драган О. І. Управління конкурентоспроможністю підприємств : теоретичні аспекти. Монографія. / О. І. Драган. – К.: ДАКіМ, 2006. – 160 с.

3. Воронкова А. Е. Управління конкурентоспроможністю підприємства: навч. посіб. / А. Е. Воронкова. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2014. – 248 с.